

ab Ecclesia definitæ: tamen circa propositiones alia censura notatas, nempe quod sint *scandalosæ, temerariæ, erroneæ, seditiosæ, blasphemæ*, et hujusmodi, valde discrepant inter se doctores; Bannes enim quæst. 11, *De fide*, art. 2 in fine; Turrianus, *De fide*, disp. 33, dub. 3, § *Deinde in aliis*; Lugo, *De virtute fidei*, disp. 20, sect. 3, a n. 108, citati a Viva, ad *Proposit. damnat.*, quæst. *Prodroma*, num. 18, et alii putant solum esse errorem aut errori proximum negare, quod aliqua talis propositio mereatur notam, qua inuritur a Sancta Sede, ipse tamen Viva, cit. q. *Prodroma*, ad *Propositiones damnatas*, num. 18, cum Maldero, Coninch. et aliis dicit, quod licet propositio alia censura notata, v. gr. quod sit *scandalosa*, citra hæresim negari non possit, quod sit *scandalosa*, prout ea definitur a Pontifice loquente ex cathedra; nihilominus negare, quod ea sit falsa, in omnium sententia, non continet hæresim, sed solum errorem, cum non definiatur a Sancta Sede immediate ejus falsitas, sed solum per illationem certam descendat falsitas ex eo quod sit *scandalosa*; unde secundum hanc verior sententiam, qui docet et tenet propositionem *scandalosam* non est formaliter et proprie, seu rigorose *hereticus*, sed solum formaliter, et rigorose *scandalosus*, et sic *temerarius*, qui docet et tenet *temerariam, seditiosam, qui seditiosam*, et similiter de aliis.

(38. * In opere inscripto: *Pontificiarum constitutionum in Bullario Magno et Romano contentarum, et aliunde desumptarum Epitome, et secundum materias dispositio cum Indicibus locupletissimis opera et studio Aloysisii Guerra S. T. D., Venetiis 1772*, tom. II, tit. 20, qui est de hæresibus, libris, propositionibus, recensentur constitutiones Romanorum Pontificum et decreta eorum auctoritate edita, a S. Leone I usque ad Clementem XIV, quibus hæreses, propositiones ac libri damnantur. De erroribus autem, qui ab initio duodecimi sæculi post Incarnationem Verbi usque ad annum 1713, in Ecclesia proscripti sunt et notati, pluribus agit Carolus du Plessis d'Argentré in opere cui titulus: *Collectio judiciorum de novis erroribus; Lutetiae Parisiorum 1724*. Theologiæ quoque morali P. Gabrielis Antoine P. Philippus a Carboneano Appendicem addidit: *De damnatis ab Ecclesia propositionibus*, cum opportunis ad earum plerasque adnotationibus et explicationibus ac censuris, monitoque ad Ecclesiæ pastores et confessarios circa eorum vitium ac detestandum peccatum, qui orthodoxas scholas, theologosque catholicos invidioso Bajanismi ac Jansenismi nomine traducunt, et expositione doctrinæ: *De variis hominis ad ultimum finem comparati statibus, De libertate, deque Christi gratia; ubi ea potissimum declarantur, quæ ad explicanda Lutheri, Baii, Jansenii, Quesnellique systemata, atque vindicandas ab omni nota Catholicorum opiniones necessaria videntur*. Quod quidem monitum et expositionem in duabus Appendicibus, verb. *Gratia ut est donum Dei*, ab eodem P.

Philippo a Carboneano subjectis in Romana Bibliothecæ hujus editione anno 1757 curata, et cæteris quæ eam sunt consecutæ, legere quisque potest. Latius in hoc argumenti genere versati sunt, qui vel omnes et singulas propositiones, quas Romani Pontifices ab anno 1567 ad annum usque 1713 damnarunt, vel aliquas tantum, v. gr. proscriptas ab Alexandro VII, Innocentio XI et Alexandro VIII sive a Clemente XI expendendas refutandasque data opera susceperunt. Ex his illos, quorum mihi opera nunc succurrunt, indicabo. Sunt autem, Dominicus Viva, in *Damnatarum thesium theologica trutinina*, in qua *Theses ab Alexandro VII, Innocentio XI et Alexandro VIII, necnon Jansenii et Quesnelli ad theologiam trutinam revocantur, ac Michaelis Baii, Michaelis de Molinos aliæque theses superiore sæculo profligate in calce operis* (nempe in Appendice ad part. III alterius editionis) recensentur, et nonnullæ discutuntur, Patavii 1709 et Beneventi 1716 qui tamen non sine cautione est legendus: Franciscus Vanrast, cujus Opuscula duo exstant sæpius typis excusa, primum ita inscriptum: *Veritas in medio, seu D. Thomas doctor angelicus propositiones omnes circa theoriam et praxim, rigorem et laxitatem versantes a Bajanis usque ad Quesnellianas 101 inclusive per tutissima et inconcussa, atque ab omni extremo remota dogmata prædamnans: inserta est vita Baii, Jansenii, aliæque gesta historica: accessit responsio brevis ad P. Quesnel.*; alterum hoc titulo: *Historia hæreticorum et hæresum antea inscripta lux fidei, seu D. Thomas doctor angelicus omnium errorum ante vitam, in vita et post vitam ad hæc usque tempora ab incunabulis Ecclesiæ exortorum tenebras e litteris sacris profligans ac prædebellans, cujuslibet sæculi erroribus præfigitur errorum vita historice deducta: accessit singularis dissertatio adversus modernos sectarios*; Ludovicus Vincentius Massius de Casavallibus Valentinus ordinis prædicatorum in opere, quod inscribitur: *Propositionum canonicè damnatarum prædamnatio Augustino Thomistica, sive propositiones a S. Pio V, successoribusque Romanis Pontificibus usque ad præsens proscriptæ, etc., in duos tomos distributa, Valentia apud Josephum Stephanum Dolz 1761*; Pius Thomas Milante, qui Neapoli ex typographia Januarii et Vincentii Mutio annis 1738, et duobus proximis, tomis tribus in 4. *Exercitationes dogmatico-morales in propositiones proscriptas a SS. PP. Alexandro VII, Innocentio XI et Alexandro VIII*, edidit; De La Fontaine cujus est titulus: *SS. D. N. Clementis PP. XI constitutio Unigenitus, Theologice propugnata cum synopsi, auctore Chrystophoro Jacobi Paderbornensi, Romæ typis Jo. M. Salvioni, et Mainardi 1717*; Gregorius Selli in opere, cui titulus: *Propositiones a SS. D. N. Clemente Papa XI damnatæ in Bulla Unigenitus Dei Filius, quas in sententia SS. Ecclesiæ DD. Augustini et Thomæ Aquinatis Apostolici iudicii censura merito confixas fuisse ostendit*

frater Gregorius Selli ord. Præd. S. P. A. magister, Romæ 1718, typographia reverendæ Cameræ Apostolicæ; Fulgentius Bellelli cujus opus inscriptum: Mens Augustini de modo reparationis humanæ naturæ post lapsum, adversus Bajanam et Jansenianam hæresim juxta Apostolicas constitutiones exposita. Pars prima, quæ est refutationis propositionum damnatarum Quesnelli prodromus; pars altera Quesnelli theses consultatas exhibens, Romæ typis Rocchi Bernabo, anno 1737, prodit.

(39. Hinc ad uberiores notitiam juvat hic recensere præcipua censurarum genera, quibus notari possunt propositiones referentes doctrinam fidei catholicæ et Christianis moribus nocivam seu noxiam, a quibus eadem propositiones denominationem sortiuntur.

(40. *Hæretica* propositio est illa, quæ formaliter opponitur veritati a Deo revelatæ et per Ecclesiam definitæ, seu cujus contradictoria est de fide.

(41. *Sapiens hæresis* est illa, cujus contradictoria non est quidem expresse definita, sed tamen sic communiter recipitur in Ecclesia ac si esset de fide, ideoque præbet iudicium, saltem probabile, judicandi, quod in defensore illius lateat hæresis.

(42. *Suspecta de hæresi* est illa, quæ in rigore grammatico vera esse potest; attamen ex quibusdam circumstantiis personæ, loci et temporis innuere videtur latentem hæresim.

(43. *Hæresi proxima* ea est, quæ est contradictoria illi, quæ vel a plerisque habetur tanquam de fide vel per evidentem consequentiam inferitur ex una de fide et altera indubitata.

(44. *Schismatica* est illa, quæ aperit viam divisioni corporis mystici Christi, id est separat se retrahit Ecclesiam, seu fideles a suo capite, seu Romano Pontifice.

(45. *Judaica* est illa, quæ de Christo sentit cum Judæis, asserens v. gr. Christum seu Messiam nondum advenisse, sed adhuc esse venturum.

(46. *Pagana* est illa, quæ cum paganis plures deos admittit.

(47. *Athea* est illa, quæ cum atheis Deum esse negat.

(48. *Blasphema* est illa, quæ continet injuriam et irreverentiam contra Deum, vel Deiparam, vel sanctos.

(49. *Impia* est illa, qua verus cultus Deo vel Deiparæ, vel sanctis debitus evertitur vel minuitur.

(50. *Erronea* est illa, quæ contradicit conclusioni theologice, sive deductæ ex una de fide et altera evidente.

(51. *Errori proxima* est illa, quæ contradicit tali conclusioni, quæ a plerisque, non tamen ab omnibus habetur tanquam theologica.

PROSPECTUS.

SUMMARIUM.

1. Moniales non possunt habere et retinere prospectum in Ecclesia sæcularium seu regularium vi-

(52. *Sapiens errorem vel suspecta erroris* est illa, quæ licet in rigore sermonis non contradicat alicui conclusioni theologice, tamen ex circumstantiis personæ, loci et temporis, gravem adjunctam habet erroris suspicionem.

(53. *Scandalosa* est illa, quæ immediate et de se præbet alii occasionem ruinæ spiritualis circa doctrinam morum et fidei.

(54. *Temeraria* positive est illa, quæ contra se habet firmissimas rationes, et gravissimorum doctorum auctoritates, et pro se nullam firmam, et gravem. *Temeraria* negative est illa, quæ nec pro se, nec contra se habet ullam rationem et auctoritatem.

(55. *Seditiosa* est illa, quæ inducit divisionem in populo, seu concitat tumultum contra superiores in Ecclesia vel Republica.

(56. *Male sonans* est illa, quæ abutitur vocibus contra communem sensum fidelium, et licet habeat duos sensus, unum fidei congruum, alterum non congruum; sæpe tamen ab audientibus sumitur in malam partem.

(57. *Piarum aurium offensiva* est illa, quæ nedum male sonat, sed aliquid insuper indignum, seu indecens in materia religionis pronuntiat.

(58. *Laxa* est illa, quæ multum favet conscientie libertati, et in materia morum est nimis licentiosa.

(59. *Simplicium seductiva* est illa, quæ sub specie pietatis vel boni prætextu errorem tegens, apta est simplicium mentes seducere.

(60. *Insana, fabulosa et mendosa* est illa, quæ nec ratione, nec auctoritate constat, neque aliqua verisimilitudine nititur.

(61. *Apocrypha* est illa, cujus auctor incognitus aut incertus est; vel de qua non constat, quod sit canonica vel divina.

(62. *Antiquata* est illa, quæ antiquitus admittebatur tanquam probabilis, quia nondum erat cognitum principium certum; sed jam licet non sit expresse damnata, est tamen impossibilis cum novo decreto Romanæ cathedræ.

(63. *Improbabilis* est illa, quæ nititur motivo fallibili non gravi, sed simpliciter indigno, propter quod fiat assensus.

NOVA ADDITIO.

(64. De variis errorum gradibus, notisque propositionum plura tibi dabunt, Melchior Canus, *De locis theologis*, lib. XII, cap. 8 et seqq.; Petrus Annatus, in *Methodico ad positivam theologiam apparatu*, lib. I, art. 5; cardinalis Gotti, in *Theologia scholastico-dogmatica*, tractatu 1 Isagogico, quæst. 1, dub. 5, § 1 et seqq.; P. Philippus a Carboneano, in Appendice citata: *De propositionibus damnatis*, cap. 2, et alii, a quibus indicandis supersedeo.

rorum. — 2. Injungitur episcopo, ut cryptas, et aditus subterraneos a domibus privatorum ad ecclesias et loca immunia claudere faciat. — 3. Alia ad rem, remissive.

(1. Nullo modo debet ab episcopo permitti, quod in fundatione monasterii, nec postea, moniales habeant prospectum, vel retineant crates correspondentes in ecclesia presbyterorum sæcularium, sive regularium pro audienda missa sub prætextu, quod non possint ob illarum paupertatem manutenere capellanum; sed ubi inveniatur adesse et retineri, omnino debet mandare removeri: prout ita fieri jussit sac. cong. Episc., in *Trojana adversus moniales annuntiatæ Foggiæ ad relationem card. Petrucci*, 27 Febr. 1693, quæ cum parere distulissent variis excusationibus, iterum recurrentibus canonicis collegiatæ, in quorum ecclesia pro-

PROTONOTARII DE NUMERO PARTICIPANTIUM.

SUMMARIUM

1. Protonotarii unde sint dicti? — 2. In litteris Apostolicis appellantur simpliciter notarii; cum adjecto tamen de numero participantium, et quare? — 3. Isti protonotarii seu notarii Sedis Apostolicæ numero septem fuerunt instituti in ipsis primitivæ Ecclesiæ initiis, et ad quid? — 4. Hoc septem notariorum Sedis Apostolicæ collegium, fuit postea ampliatum ad numerum duodecim; et maximis privilegiis decoratum; quæ assignantur. — 5. Officium protonotariorum Apostolicorum est venale. — 6. Hoc protonotariorum collegium fuit semper in maxima veneratione. — 7. Olim isti protonotarii habebant præcedentiam super episcopos. Nunc vero non, nisi in consistoriis publicis, et solemnibus equitationibus, ad num. 8. — 9. Isti protonotarii

(1. Protonotarii dicti sunt a verbo Græco *protos*, quod Latine idem est ac *primus*. Unde S. Stephanus protomartyr dicitur, quia primus pro Christi nomine martyrio coronatus fuit, sicque est primus martyr, ut declarat Glossa, in authentic., *De tabellionibus*, § *Illud quoque, collat. 4.*

(2. Hinc protonotarii sunt primi notarii Sedis Apostolicæ; hæc tamen in bullis aliisque Pontificiis litteris illos nominat simpliciter *notarios*, ut notant Chassan., in *Catalog. gloriæ mundi*, par. IV, considerat. 28; card. Petra, *Commentar. ad Constit. Apostolic.*, tom. in *constit. 4 Pii II*, nu. 2; Barbosa, lib. I *Juris ecclesiast. univers.*, cap. 23, n. 4, et alii passim. Quamvis in regulis cancellariæ ponatur illud nomen ad majorem excellentiam; in litteris tamen Apostolicis isti, qui collegium prælatorum in curia constituunt, appellantur cum adjecto *de numero participantium*, ut ita distinguantur ab aliis simplicibus, ut tradunt card. de Luca in *Relat. Romanæ curiæ*, discours. 44, num. 2, card. Petra, *loc. cit.*, num. 2, et alii; potestque addi quod sic appellantur ex quo præ aliis participant et habeant quotidie panem honoris, et vestes in coronatione et morte Pontificis, et locum in Cavalcatis Pontificalibus; ex constitut. Sixti V, incip. *Romanus Pontifex*.

(3. Dicti protonotarii seu notarii Sedis Apostolicæ fuerunt numero septem, instituti a primordiis Ecclesiæ, a SS. Clemente I, Authero etiam I, et Julio similiter I, ad

spectus in vim concordie retinebatur, Ead. sac. cong., 16 Nov. 1696, rescripsit: « Episcopus omnino intra mensem decreta sacrae congregationis exsequatur, et procedat ad destructionem transitus. » Sic apud Monac., tom. I, tit. 6, formul. 16, n. 35.

(2. Injungitur episcopo, ut cryptas et aditus subterraneos a domibus privatorum ad ecclesias et loca immunita claudere faciat. Sacra congregat. Immunitat., 9 Martii 1632, lib. II *Decretor.* Paulucci, pag. 115; apud Riccium, in *sua Synopsi*, verb. *Episcopus quoad immunitatem*, n. 30.

(3. Alia ad rem. Vide verb. FENESTRÆ, verb. ECCLESIA, art. 5, et verb. PORTA.

præcedunt alios prælatos curiæ. — 10. Item præcedunt sacristam Papæ, si non sit episcopus. — 11. Item præcedunt præceptorem Hospitalis S. Spiritus Urbis, Archimandritam Messanensem, abbates mitratos et correctorem cancellariæ. — 12. Item præcedunt canonicos patriarchalium Urbis. — 13. Isti protonotarii quas vestes induant? — 14. Refertur decretum congregationis particularis quoad usum permissum istis protonotariis viciæ rosacei coloris, aliarumque præminentiarum in pileo. — 15. In capella Pontificia utuntur cappis. — 16. Unus istorum protonotariorum semper intervenit in congregatione de Propaganda fide ac sacrarum Rituum, et in confectione processuum beatificationum et canonizationum. — 17. Collegium horum protonotariorum tenere solet capellas. — 18. Alia ad rem cum addit. ex aliena manu, ad num. 23

res martyrum, et quæcunque ad Ecclesiam pertinerent fideliter describenda, et descripta scriniis Ecclesiæ recondenda, ut dicit Sixtus V, in cit. constitut. *Romanus Pontifex*. Ideoque præcipuum eorum munus versatur in processibus, qui fiunt super canonizationibus, seu beatificationibus servorum Dei, et in registrando acta Summorum Pontificum, et Ecclesiæ. Card. de Luca, *loc. cit.*, num. 2; card. Baronius, ad annum 238, num. 1, et alii.

(4. Istud collegium septem notariorum Sedis Apostolicæ fuit ampliatum ad numerum duodecim a Sixto V, constitut. incip. *Romanus Pontifex*; maximisque privilegiis fuit decoratum ab eodem Sixto V, in cit. et alia constitut. incip. *Laudabilis*. Et in primis § 3, doctorandi facultatem concedit; et § 4, notarios creandi; et § 5, spurios legitimandi ad successionem honorum etiam ecclesiasticorum; et § 6, statuta pro collegio condendi; et § 7, familiares Papæ et prælati domestici declarantur; et § 8, concedit ut panem honoris quotidie, et vestes in coronatione et morte Papæ, et locum in Cavalcatis Pontificalibus habeant; et § 9, ut litteræ Apostolicæ gratis pro eis expediantur; et § 10, ut emolumenta illis assignata nusquam eis diminuatur; et § 11, licentiam dat deferendi arma pro ipsis, et eorum familiaribus; et § 12, facultatem eis concedit testandi, etiam de acquisitis ex bonis ecclesiasticis pro ducatis duobus mille; et § 13, eos eximit et totaliter liberat a quorumcunque ordinariorum lo-

corum, et aliorum omnium judicum jurisdictione, potestate, superioritate et dominio, ac Sedis Apostolicæ jurisdictioni et potestati duntaxat immediate subicit; et § 14, facultatem concedit creandi quolibet anno unum notarium seu protonotarium titularum, non participantem; et § 15, locum eis designat in signaturis; et § 16, pariter in actibus publicis consistorii; et § 17, canonizationibusque sanctorum; et § 18, consistoriis quoque publicis et capellis; et § 19, concedit ut habeant monetas argenteas et aureas coronationis; et § 20, constituit, quando Papæ serviant; et § 21, quando utantur Pontificalibus; et § 22, altarique portatili.

(5. Officium protonotariorum Apostolicorum participantium est venale ratione emolumentorum valoris scutorum duodecim mille circiter, magis, vel minus juxta diversas temporum contingentias, ex quibus emolumenta crescere, vel decrescere solent. Card. de Luca, *loc. cit.*, n. 2; cardin. Petra, *loc. cit.*, n. 29, ubi dicit esse in pretio scutorum XIV mille circiter.

(6. Hoc protonotariorum collegium fuit semper in maxima veneratione, et in illud admitti non solent, nisi nobilissimi, et undequaque ornatissimi viri; unde ex illorum numero quamplurimi ad cardinalatum, et multi etiam ad Summum Pontificatum promoti fuerunt, ut tradunt card. Petra, *loc. cit.* n. 22; Barbosa, *l. c.*, n. 7, et alii passim.

(7. Olim isti protonotarii habebant præcedentiam super episcopos, ac consequenter super omnes prælatos, ut inter alios tradit cardin. Petra, *loc. cit.*, n. 3. At Pius II, const. incip. *Cum servare*, præcedentiam episcopis, etiam electis, super notarios Papæ, vulgo protonotarios nuncupatos, debere statuit ubique in curia, et extra.

(8. In consistoriis vero publicis quatuor notarios assistere decrevit proximiores Solio Pontificio honorabiliori loco, ut videri potest in d. constitutione. In ipsis enim publicis consistoriis, ubi de rebus, quæ geruntur, authentica conficiuntur instrumenta rogari consueverunt, quatuor ex eis, qui *numerati* dicuntur, aut ipsis absentibus, totidem ex aliis secundum institutionem eorum seniores, juxta gradum Apostolici Solii honorabiliorem occupant locum, Sedique Pontificiæ proximiores assident; sicque isti protonotarii in equitationibus solemnibus, quæ fiunt occasione possessionis Romani Pontificis apud Ecclesiam Lateranensem, in ingressu regum et magnorum principum, ac hujusmodi, præcedentiam habent super episcopos et archiepiscopos non assistentes; tunc enim primum locum occupant episcopi assistentes capellæ Pontificiæ, deinde protonotarii, et post eos accedunt archiepiscopi et episcopi non assistentes, alique prælati juxta eorum ordinem. Sic cardin. de Luca, *loc. cit.*, n. 3; cardin. Petra, *loc. cit.*, n. 10; Barbosa, *loc. cit.*, n. 3, et alii passim.

(9. Protonotarii Apostolici in capella Pontificia, aliisque actibus distinctis a mox

FERRAR. VI.

dictis præcedunt quoscunque alios prælatos non episcopos; sicque præcedunt auditores Rotæ, clericos Camerae, aliosque inferiores prælatos ac generales religionum; cardin. de Luca, *loc. cit.*, n. 2; cardin. Petra, *loc. cit.*, n. 13, et alii communiter; et colligitur ex cit. const. Pii II, incip. *Cum servare*; ut statuitur, quod ubique habeant locum post episcopos.

(10. Item præcedunt sacristam Papæ, si non sit episcopus. Sac. Rit. congreg., 11 Febr. 1598 et 13 Januar. 1601; cardin. Petra, *loc. citat.*, n. 14, et alii communiter in nixi dictæ const. Pii II, *Cum servare*.

(11. Insuper præcedunt præceptorem Hospitalis S. Spiritus Urbis, archimandritam Messanensem, et abbates usum mitræ habentes ac correctorem Cancellariæ. Sic expresse sac. Rit. Congr., 13 Julii 1601; apud Barb., *loc. cit.*, num. 8; card. Petra, *loc. cit.*, num. 15, et alii passim per cit. const. Pii II, *Cum servare*.

(12. Item præcedunt omnes canonicos patriarchalium Urbis, tam in ipsis patriarchalibus quam in quibuscunque cathedralibus extra Urbem; sic servari mandavit sac. Rit. cong. cum oraculo Pauli V, sub die 4 Maii 1613; testibus Barb., *loc. cit.*, num. 10; card. Petra, *loc. citat.*, num. 21, et Nov., in *Summa Bullar.*, tit. *De protonotariis*, n. 8.

(13. Protonotarii participantes induunt vestem et mantelletam violaceam cum usu rochetti in publicis functionibus, et habent in pileo privative quoad alios prælatos floccum rosacei coloris, nec non pileum prælatitium nigrum cordulis violaceis circumdatum cum floccis dicti coloris rosacei. Sac. Rit. Congr., in *causa Urbis protonotariorum*, 17 Febr. 1617; apud Barb., *loc. cit.*, nu. 7, et tradit expresse card. Petra, *loc. cit.*, num. 23, qui immediate sub num. 24, sic subjungit.

(14. Quoad pileos usuales fuit habita congregatio quædam particularis; die 6 August. 1674, in causa vitiæ protonotarii; et inter positiones card. Casanate reperitur sequens adnotatio:

« Die 6 August. 1674, vitiæ protonotariorum.

« In congregatione particulari habita in ædibus eminentissimi Brancatii, in qua interfuerunt idem eminentissimus, nec non eminentiss. D. D. cardinales Rasponus, de Maximis, Carpineus et Casanate, in præsentia a secretis congregat. Rituum, fuit propositum votum, an collegio D. D. protonotariorum participantium concedenda sit facultas vitiæ argenteæ in pileo, attento, quod vitta violacea ex concessione Apostolica fuit concessa auditoribus Rotæ et clericis Camerae Apostolicæ. Eminentissimus Brancatius dixit, posse concedi; eminentiss. de Maximis non esse concedendum, quia metallata sunt promiscua, et talis concessio forsitan esset injuriosa sacro collegio. Eminentissimus Carpineus dixit, posse concedi vittam coloris rosacei, nec non tintinnabula in cingulo. Eminentiss. Casanate in voto eminentiss. Carpinei. Omnes tandem con-

venere in volo eminentissimi Carpinei quoad vittam tantum.»

(15. In capella Pontificia protonotarii participantes utuntur cappis juxta morem aliorum prælatorum, nunquam tamen collis super rochetum, uti utuntur auditores Rotæ, clerici camerae, et alii inferiores prælati in processionibus, et certis aliis actibus; isti enim protonotarii semper incedunt cum cappis. Sic expresse cardin. Petra, *loc. cit.*, num. 25.

(16. Unus istorum protonotariorum participantium semper intervenit in congregatione de propaganda fide, in congregatione sacrorum Rituum et in confectione processuum canonizationum seu beatificationum servorum Dei, cardin. de Luca, in *Relatione Romanæ curiæ*, discurs. 18, num. 14, et disc. 44, nu. 4; card. Petra, *loc. cit.*, n. 27. Vide supra num. 5, § 17, constitutionem S. xli V.

(17. Collegium protonotariorum participantium tenere solet capellas, prout quolibet anno eam tenent in Ecclesia S. Andreae de Valle clericorum regularium, in festivitate S. Cajetani, qui de eodem collegio fuit, teste cardin. Petra, *loc. cit.*, numer. 26.

(18. Protonotarii Apostolici participantes nequeunt promovere absentes ad gradum doctoratus. Bened. XIV, tom. I, const. 106, incip. *Inter conspicuos*, § 23. (19. Præsentes vero in Urbe, nonnisi sex in singulos annos servatis servandis, et cum conditionibus præscriptis. Idem, *ibid.*, § 25. (20. Protonotariorum non participantium numerus immerito incusatur. Idem const. incip. *Quamvis*, § 1 et 4.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(21. De origine protonotariorum vide, si lubet, Macri, in *Hierolexic.*, verb. *Protono-*

PROTONOTARIUS TITULARIS, SEU EXTRA NUMERUM.

SUMMARIUM.

1. Protonotarius titularis, seu extra numerum potest in ecclesia et functionibus ecclesiasticis deferre habitum prælaticum. — 2. Protonotarius titularis præcedit canonicis cathedralium uti singulis, non autem collegialiter. — 3. Protonotarius titularis non debet ratione sui protonotariatus munera aliis de jure seu de consuetudine spectantia sibi vindicare. — 4. Protonotarius titularis paramenta benedicere non potest. — 5. Protonotarius titularis non potest paramenta sumere pro missa ab altari, sed in sacristia, sicut cæteri. — 6. Protonotarii titulares post abbates, et non supra sedere debent. — 7. Protonotarii titulares locum digniorem cedere debent officialibus episcopi et dignitatibus cathedralium. — 8. Protonotarii titulares neque supra, neque inter canonicos locum habere debent. — 9. Protonotarii

(1. Protonotarius titularis, seu extra numerum, non potest prohiberi deferre habitum prælaticum, nempe rochetum cum mantelleta coloris violacei, et in ecclesiis, et functionibus ecclesiasticis cum eodem habitu incedere, et sedere juxta dispositionem cæremonialis, lib. 1, cap. 13, sac. cong.

tarius; cardinal. Jacobat., *De concil.*, lib. III, art. 5; Felic. Anton. Guarner., *De Eccles. militant.*, l. IV, c. 7.

(22. Duo vero hic non sunt omittenda. Alterum est, quod ex constitutione S. M. Benedicti XIV, data IV Kalendas Septembris 1745, de qua meminit etiam auctor supra n. 18 et 19. Collegio protonotariorum de numero participantium non licet hodie ad doctoratus gradum absentes promovere, prævio examine in partibus explendo, sed solum conceditur sex personas singulis annis in Urbe vere et realiter præsentes prævio riguroso examine personaliter et collegialiter per ipsos protonotarios faciendo promovere. Et numerus dictorum sex doctorum quavis de causa uno anno non completus laud potest subsequentibus annis suppleri. Qui vero ita ab hoc collegio in Urbe ad doctoratus gradum promoventur, iisdem gaudent privilegiis, quibus gaudent promoti ab archigymnasio sapientiæ etiam ad effectum assequendi ecclesias cathedrales.

(23. Alterum, quod hic expendere necessarium est, an vacato per contractum matrimonii protonotariatu, reservatarius decreti amittat pretium? Rationes hinc inde affert Rigant., in *Commentar. ad regul. cancellar.*, regul. 58, a num. 87 ad plur. sequent., et pro affirmativa opinione de rigore juris concludit; æquitatem vero habere subdit opinionem negativa: « Et æquitatem hanc secutus, inquit, S. M. Clemens. XI, cum anno 1705, per matrimonium contractum a principe Hieronymo Pamphilio vacasset protonotariatus per ipsum obtentus, pro cuius pretio et emolumentis reservatum erat decretum favore clar. mem. principis Joannis Baptistæ Patris, mandavit ex gratia protonotariatus pretium eidem principi Patris restitui. »

titulares in conservatores deputari possunt. — 10. Protonotarius titularis gaudet fori privilegio in civilibus et criminalibus causis. — 11. Protonotarius titularis qualiter sit exemptus a jurisdictione ordinarii. — 12. Protonotarius ut dignitas non potest abacum præparare, dum celebrat more prælatorum. — 13. Protonotarius titularis potest apponere pileum super insignibus, et habere anulum, dum celebrat, dummodo non cum gemma. — 14. Unde quamvis protonotarii titulares non possunt in missa gestare anulum cum gemma. — 15. Possunt tamen ipsi, sicut et canonici in missa gestare illum sine gemma et sine aliqua effigie. — 16. Protonotarii titulares possunt concionari cum mantelleta et rochetto. — 17. Canonicus protonotarius incedere potest cum habitu prælaticum, et summum retinere locum in choro. — 18. Alia ad rem, *remissive*. — 19. Subnect. *addit. ex al. man.* ad n. 25.

Rit., in *Mazarien.*, 28 Sept. 1630, et in *Catanien.*, 5 Julii 1631.

(2. Protonotarius titularis præcedit canonicis cathedralium uti singulis, non autem collegialiter. Sac. cong. Rit., in *Concord.*, 16 Maii 1601, et 12 Julii 1603.

(3. Protonotarius titularis non debet ra-

tionem sui protonotariatus munera aliis de jure seu de consuetudine spectantia, sibi vindicare. Sac. cong. Rit., in *Caputaquen.*, 16 Maii 1601.

(4. Protonotarius titularis paramenta benedicere non potest. Sac. congregat. Rituum, die 27 Julii 1627.

(5. Protonotarius titularis non potest paramenta sumere pro missa de altari; sed in sacristia ut cæteri. Sac. congreg. Rit., in *Asculana in Apulia*, 6 Mart. 1610.

(6. Protonotarii titulares post abbates, et non supra, sedere debent. Sac. congregatio Rituum, in *dicta Asculana in Apulia*, 6 Martii 1610.

(7. Protonotarii titulares tam in sessionibus in Ecclesia, quam in processionibus debent cedere locum digniorem officialibus episcopi et dignitates obtinentibus, et canonicis ecclesiarum cathedralium. Sac. congreg. Rit., in *causa Castellæ et Legionis*, 30 Aprilis 1604; Clemens VIII, constitut. incip. *Decet Romanum*.

(8. Protonotarii titulares neque supra, neque inter canonicos locum habere debent. Sacra congregatio, in *Spoletana Terræ Cascia*, 23 Martii 1619.

(9. Protonotarii titulares in conservatores deputari possunt. Sac. cong. Conc., de anno 1630, apud Barbosam, in *Summa const. Apost.*, verb. *Protonotarius titularis*, num. 18.

(10. Protonotarius titularis in habitu clericali incedens, tam in civilibus quam in criminalibus causis fori privilegio gaudet, quamvis non sit ascriptus servitio alicujus ecclesiæ. Sacra cong. Concilii, in *Toletana*, 27 Mart. 1632.

(11. Protonotarius titularis ex privilegio in civilibus est exemptus a jurisdictione ordinarii quoad causas excedentes summam xxv ducatorum, Leo X, const. 10, incip. *Regimini*; concil. Lateranen. v, sess. xxiv, *Dereformat.*, cap. 11, non derogavit privilegiis protonotariorum, nisi in causis criminalibus, prout declaravit sac. cong. ejusdem Concilii, in *Papien.*, 14 Decembris 1630; apud Barbosam, supra conc. Trid., *loc. cit.*, num. 2, et in *Summa, loc. cit.*, num. 3.

(12. Protonotarius ut dignitas non potest præparare abacum, dum celebrat more prælatorum. Sac. cong. Rit., in *Comaclen. et Neocastren.*, 21 Augusti 1601.

(13. Protonotarius titularis non participans potest apponere pileum super insignibus, et habere anulum, dum celebrat, dummodo non cum Gemma. Sac. congreg. Rit., in *d. Comacl. et Neocastren.*, 21 Augusti 1601; apud Cordubam, in *Prax. dispens. Apostolicar.*, lib. v, cap. 6, num. 52; Barbosa, in *Summa decis. Apostol.*, verb. *Protonotarius titularis*, num. 6; Pitton., *Constitut. et decis. ad canonicos*, num. 119.

(14. Unde quamvis protonotarii titulares non possint in missa gestare anulum cum Gemma, ut censuit sac. cong. Rit., in *d. Comaclen. et Neocastren.*, et alias, die 13

Februarii 1625, et 20 Novembr. 1620; apud Pitton., *loc. cit.*, num. 459; ex Gavant., his verbis: « Annulli usus prohibetur protonotariis non participantibus, doctoribus quibuscunque, canonicis cathedralium; » tamen die 4 Augusti 1663. (15. Ead. sac. cong. Rit.; apud eundem Pitton., *loc. cit.*, num. 722, ex eodem Gavant. statuit, ut sequitur: « Possunt canonici missam celebrare cum annulo aureo, et de rigore uti, sed sine gemma et sine aliqua effigie. »

(16. Protonotarii titulares possunt concionari cum mantelleta et rochetto. Vide verb. *PRÆDICATOR*, num. 93.

(17. Protonotarius incedere potest cum habitu prælaticum, et suum retinere locum in choro. Sac. cong. Rit., in *burgi Sancti Sepulcri*, 22 Aug. 1722, teste Ursaya, in *Miscell.*, primo littera C, n. 36.

(18. Alia, quæ concernunt protonotarios canonicos. Vide verb. *CANONICUS*, art. 9, a num. 81 ad 90, ad *Resolutiones sac. cong.*, in nostro relatas tom. VIII.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(19. Protonotarii de quibus hic agitur, creari possunt non solum a Papa, sed et a legatis de latere, aliisque, quos recenset Rigant., in *Commentar. ad regul. cancellar.*, regul. 1, § 4, numer. 45, et quidem etiam in Urbe, cum agatur de actu voluntariæ jurisdictionis, qui ubique locorum etiam in Urbe, Summo Pontifice non absente, exerceri potest; Ventriglia, in *Prax.*, part. 1, adnot. 26, n. 15; Rota, *cor. Puteo*, decis. 162, lib. 1. Confer etiam Rigant., *ib.*, n. 137 et seq.

(20. Omnium autem horum protonotariorum beneficia sunt reservata vigore Extravagantis, *Ad regimen et Regulam prim. cancellar.* Confer Rigant., *ubi supra*, num. 46 et plur. sequent., ubi quid in Germania, tum quid in Polonia servetur, quoad reservationem hanc.

(21. Ut autem locum sibi vindicet hæc reservatio, debet protonotariatus probari, et quidem *plene et concludenter*, sive agatur de ea probanda favore S. Sedis, sive favore protonotarii. Præsertim si ex capite protonotariatus induci prætendatur reservatio contra reum et possessorem beneficii, atque in ea per provisum Apostolicum reponatur principale fundamentum gratiæ tendentis ad irritam declarandam præcedentem collationem ordinarii; Riganti, *loco citato*, num. 61 et plur. sequent., ubi et de concludentibus modis ipsum probandi agit examinatque, an per testes probari ipse valeat.

(22. Quæstionis etiam est, an necessaria sit acceptio protonotariatus, ad effectum reservationis. Vide et de ea eundem Riganti, *eodem loc.*, a n. 75 ad plur. seq.

(23. Convenit vero inter omnes, quod beneficia protonotariorum sint reservata, etiamsi ii fidei professionem, et fidelitatis juramentum non emiserint, tum propria insignia non assumpserint. Rot., *cor. Caprar.*, decis. 131, n. 10. et seq., et in *Segobien.*